

мално-логически категории, тъй че студентът да образува своите убождения действително и всецѣло подъ влияние на фактите, и неговия умъ да остане абсолютно свободенъ спрѣмо всички исторически, национални, съсловни, школно-научни и т. н. прѣдрасждъци. Но идеалното и тукъ, както и вредъ, е една абстракция, която живота не позволява, и ний се принуждаваме да се задоволимъ само съ възможното, толкова повече, че резултатитѣ, постигнати въ реални условия, сж се оказали напълно достатѣчни за възпитаване духа въ оная неподкупность на мисълта, която прави индивидуума способенъ да подложи подъ критиката на своя разумъ и всички възприети на готово — отъ нацията, епохата или най-близките прѣдшественици — убождения и идеи. Защото, човѣшкиятъ разумъ е най-неблагодарното същество подъ небето, и първиятъ признакъ за неговото пробуждане е, да насочи своите остри точки противъ онова, което го е родило и откърмилло... А между условията, необходими за все-странното научно развитие на студента, първо мѣсто — слѣдъ свободата на студента да изучава и най-крайни, считани за най-криви доктрини — първо мѣсто между тия условия заема безспорно онова, което наричатъ непрѣдубѣденостъ, непартийность на ума. Това сж просто двѣ страни на едно и също нѣщо — свободата на ума, безъ която правото на индивидуума да мисли е само една праздна дума. Защото, да направишъ студента фактически неспособенъ, свободно да възприема и обсъжда фактите и теоритѣ, като по единъ или другъ начинъ „под-